

OBRAĆANJE

(Isključivo za medije. Nije zvaničan dokument.)

PREDSEDNIK

Hag, Aruša, 10. decembar 2014.

Obraćanje sudije Theodora Merona, predsednika Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i predsednika Mehanizma za međunarodne krivične sudove Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija 10. decembra 2014.

Gospodine predsedniče, ekscelencije, dame i gospodo:

Čast mi je da se još jednom pojavim pred ovim Savetom u dvostrukom svojstvu: kao predsednik Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i kao predsednik Mehanizma za međunarodne krivične sudove. Nadam se da će moje današnje obraćanje poslužiti da se pojasne neke od ključnih stavki navedene u nedavnim izveštajima podnetim u ime ove dve institucije.

Međutim, pre nego što se osvrnem na ta pitanja, želeo bih da čestitam njegovoj ekscelenciji ambasadoru Zeneu iz Čada na tome što je njegova zemlja preuzela funkciju predsedavajućeg Saveta bezbednosti. Takođe bih želeo da naglasim svoju zahvalnost na naporima neformalne Radne grupe Saveta bezbednosti za međunarodne sudove, i posebno, Čileu na rukovođenju tom grupom. Takođe sam i dalje izuzetno zahvalan na velikoj podršci koju MKSJ i Mehanizmu pružaju Služba pravnog savetnika UN i sam pravni savetnik.

Prvo ću se osvrnuti na MKSJ. Zadovoljstvo mi je da vas mogu obavestiti da Međunarodni sud nastavlja da ostvaruje napredak u završavanju svojih poslednjih prvostepenih i drugostepenih postupaka. Štaviše, tokom 2014. smo već izrekli dve presude po žalbama, i očekujemo izricanje još jedne do kraja januara 2015, u velikom predmetu Popović i drugi, sa više optuženih. Shodno tome, ulazimo u 2015. godinu sa preostala samo četiri prvostepena postupka i pet drugostepenih. Do kraja sledeće godine preostaje da se izreknu presude u samo dva predmeta, konkretno, jednom u prvostepenom i jednom u žalbenom postupku.

Kao što je navedeno u našem izveštaju iz novembra, i kao što članovi Saveta znaju već nekoliko godina, uprkos značajnom napretku ostvarenom u okončanju predmeta, Međunarodni sud neće biti u stanju da završi sav svoj pravosudni rad do kraja ovog meseca. Brojne nepredviđene i ponekad veoma otežavajuće okolnosti, poput zakasnelog hapšenja poslednjih optuženih pred MKSJ, izuzeća jednog sudije, zdravstvenog stanja više optuženih, kao i obima i kompleksnosti određenih predmeta sa više optuženih, sprečile su nas da ispunimo rok koji nam je zadao Savet bezbednosti da završimo svoj pravosudni rad do kraja 2014. godine.

Premda se u većini preostalih predmeta ostvaruje napredak u skladu s našim prethodnim procenama, u našem izveštaju iz novembra takođe je objašnjeno da će određene prvostepene i drugostepene presude biti izrečene kasnije nego što je to Međunarodni sud predvideo u maju. Činjenica da dolazi od takvih odlaganja razočaravajuća je za mene i moje kolege sudije. Međutim, ono što je važno jeste da te nedavne izmene u rasporedu izricanja presuda neće uticati na predviđeni rok zatvaranja Međunarodnog suda, tokom 2017. godine.

Dodatno bih napomenuo, kao što sam to i ranije činio, da je pravosudni proces inherentno dinamičan i podložan promenama. To je proces koji se odvija u kontekstu velike pravne i logističke kompleksnosti, i na njega mogu uticati mnogobrojne nepredvidljive okolnosti, poput otkrića masovnih grobnica od mogućeg forenzičkog značaja. U tom kontekstu, predviđanja u vezi sa okončanjem pravosudnog rada Međunarodnog suda su neizbežno podložna izmenama. Uveravam Savet da su sudije i osoblje, uprkos svemu, i dalje usresređeni na to da učine sve što je u njihovoj moći da se odlaganja izbegnu ili smanje. Međunarodni sud ostaje i dalje u potpunosti posvećen transparentnosti: kada znamo da će doći do izmene u predviđanjima u vezi sa rasporedom nekog predmeta, tu informaciju uvek dostavljamo u svojim izveštajima.

Postoje dva konkretna pitanja na koja želim da ukažem Savetu.

Prvo se odnosi na zdravstveno stanje više naših pritvorenika, koje je imalo uticaja na dva suđenja, i predstavlja pitanje koje izaziva veliku zabrinutost na Međunarodnom sudu, i moju lično. Kao što je detaljno navedeno u našem izveštaju iz novembra, suđenje Goranu Hadžiću je privremeno prekinuto od 20. oktobra 2014. iz razloga povezanih s Hadžićevim zdravstvenim stanjem. Osim toga, suđenje Ratku Mladiću je takođe skraćeno na četiri dana suđenja sedmično, u skladu sa savetima lekara. Pretresno veće koje postupa u predmetu Hadžić

u ovom trenutku ne veruje da će ovo odlaganje imati posledice na predviđeni rok izricanja presude. Nasuprot tome, izmene u rasporedu vođenja pretresa u predmetu Mladić, zajedno s nedavnom odlukom da se ponovo otvori dokazni postupak Tužilaštva, znače da je izricanje presude u tom predmetu odgođeno do marta 2017. godine ili kasnije. Na kraju, Vojislavu Šešelju, čije suđenje je odgođeno zbog izuzeća jednog sudije 2013. godine, Pretresno veće je odobrilo privremeno puštanje na slobodu, što je korak koji je Pretresno veće smatralo prikladnim imajući u vidu razvoj događaja u vezi sa zdravstvenim stanjem Vojislava Šešelja.

Zbog starosti naših pritvorenika, pitanja u vezi sa zdravstvenim stanjem su neizbežna briga i sa sobom povlače pitanja humanitarne prirode. Iako Međunarodni sud ulaže sve moguće napore da obezbedi odgovarajuću zdravstvenu negu, razvoj događaja u vezi sa zdravstvenim stanjem optuženih nekada ostaje izvan naše kontrole, i, kao što sam siguran da Savet razume, može dovesti do odlaganja u radu Međunarodnog suda.

Drugo pitanje koje bih želeo da pomenem jeste zapošljavanje i zadržavanje zaposlenih. Ovo pitanje, o kojem je bilo reči u mom izveštaju iz novembra, takođe potencijalno može imati negativan uticaj na raspored izricanja presuda. Kao što su članovi Saveta svesni, Međunarodni sud se značajno smanjuje tokom ovog dvogodišnjeg budžetskog ciklusa i do kraja sledeće godine se očekuje da će drastično smanjiti broj svog osoblja. Ovo smanjivanje broja zaposlenih je neminovno, ali ono takođe dovodi do izazova u smislu održavanja odgovarajućeg broja zaposlenih. Uprkos tome što su zaposleni posvećeni radu na svojim predmetima i obavljanju svojih dužnosti, mnogi od njih traže drugo zaposlenje, i u slučajevima ponuda koje se ne mogu odgoditi, oni napuštaju Međunarodni sud, ostavljajući nas bez dragocenog institucionalnog znanja i znanja o konkretnim predmetima.

U nemogućnosti da primenimo najdelotvornije strategije za zadržavanje zaposlenih, poput podsticaja u vidu bonusa, koje je Generalna skupština nažalost odbacila, Međunarodni sud pokušava da zadrži, i gde je to potrebno, zameni zaposlene na najefikasniji mogući način. Trojica čelnih ljudi Međunarodnog suda su veoma zahvalna Službi Ujedinjenih nacija za rukovođenje ljudskim resursima na merama koje je preduzela kako bi podržala Međunarodni sud u tom smislu.

Po samoj svojoj prirodi, izveštaji koje vam podnosim u vezi s Međunarodnim sudom usredsređeni su gotovo isključivo na proceduralna pitanja i zahteve za pomoć kako bismo okončali naš rad. Ja, međutim, gajim veliku nadu da priroda ovih izveštaja neće dovesti do toga da se zaboravi širi kontekst izuzetno značajne uloge koju je imao, i koju i dalje ima, MKSJ, kako u postavljanju globalnih standarda u međunarodnom krivičnom pravu i pravosuđu, tako i u pomaganju učvršćivanja vladavine prava na lokalnom nivou. Prošlog meseca sam nekoliko dana boravio u Bosni i Hercegovini, gde sam se sastao s predstavnicima tamošnjih različitih zajednica i odao poštu žrtvama na mestima gde je utvrđeno da su počinjeni užasni zločini. U razgovorima koje smo vodili naglašeno je da je MKSJ dao, i da nastavlja da daje, neprocenjiv doprinos obnavljanju vladavine prava na području bivše Jugoslavije.

S obzirom na važnost rada Međunarodnog suda, apelujem na Savet da u celosti odobri produženja mandata sudijama koja sam zatražio u svojim pismima od 1. oktobra i 25. novembra. Predsedani koje je postavio Međunarodni sud, uključujući i činjenicu da je locirao svaku od 161 osobe protiv kojih je podigao optužnicu, postavili su temelje nove epohe pozivanja na odgovornost. Od presudne je važnosti da međunarodna zajednica nastavi da nam pruža podršku u ovim nastojanjima i jedan od najboljih načina da to učini je da odobri produženja mandata potrebna da bi se završila nekolicina preostalih predmeta.

Sada ću se osvrnuti na Mehanizam. Kada je osnovao Mehanizam, Savet bezbednosti ovoj novoj instituciji nije samo dao zadatak da preuzme odgovornost za neke od ključnih funkcija MKSR i MKSJ. Savet bezbednosti je takođe, u suštini, postavio izazov Mehanizmu da služi kao primer najbolje prakse i da uči iz iskustva drugih međunarodnih sudova kako bi funkcionisao na najefikasniji mogući način sa što manjim brojem zaposlenih, poštujući pri tome relevantne proceduralne mehanizme zaštite. Zadovoljstvo mi je da mogu da potvrdim da, u gotovo svim aspektima, Mehanizam ispunjava sve ove važne ciljeve.

Mehanizam nastavlja da ostvaruje kontinuiran napredak u obavljanju svojih pravosudnih funkcija i kasnije tokom ovog meseca, u skladu s prethodnim predviđanjima, otputovaću u Arušu, na izricanje prve drugostepene presude Mehanizma. Sudije Mehanizma u Aruši i Hagu su takođe veoma zauzeti rešavanjem po raznim zahtevima koji se odnose na pitanja poput izmene zaštitnih mera o poverljivosti i saradnje s nacionalnim pravosudnim sistemima.

Mehanizam je spreman da presuđuje po eventualnim žalbama proisteklim iz aktuelnih predmeta pred MKSJ. U isto vreme, različite službe Mehanizma pripremaju spiskove koji će omogućiti brzo zapošljavanje osoblja i preduzimaju druge mere kako bi se obezbedila spremnost u slučaju da bilo koji od trojice preostalih optuženih pred MKSR čiji predmeti nisu prosleđeni Ruandi bude uhapšen.

Kao što je navedeno u mom pisanom izveštaju, odgovornost za širok spektar funkcija, među kojima su zaštita svedoka, sprovođenje kazni, nadgledanje prosleđenih predmeta i očuvanje arhiva, prenosi se ili je prenesena na Mehanizam. Istovremeno, Mehanizam sve više preuzima direktnu odgovornost za administrativne funkcije, poput ljudskih resursa.

Mehanizam nastavlja da saraduje s Ruandom i državama nastalim na području bivše Jugoslavije, kao i s našim zemljama domaćinima, Tanzanijom i Holandijom. Sporazum sa zemljom domaćinom već je potpisan sa Tanzanijom, dok je tekst sporazuma s Holandijom parafiran. U Aruši se približavamo početku izgradnje novog objekta koji je odobrila Generalna skupština, a nastavljamo razgovore s Holandijom u vezi s budućim sedištem Mehanizma. Oslanjajući se na spoljno finansiranje, takođe pokrećemo ograničene programe koji imaju za cilj da se podeli znanje s pravnim fakultetima i pravosuđem u Tanzaniji.

Mehanizam se i dalje suočava s dva ključna izazova. Prvi je što i dalje nisu izvršeni nalozi za hapšenje preostalih optuženih pred MKSR koji su i dalje u bekstvu, među kojima su i trojica kojima treba da se sudi pred Mehanizmom. Od presudne je važnosti da ovi optuženi u bekstvu budu uhapšeni. Isto kao što je lociranje svih optuženih pred MKSJ zadalo važan udarac nekažnjivosti, tako će i lociranje svih optuženih pred MKSR dati potvrdu privrženosti međunarodne zajednice pravdi i pozivanju na odgovornost. Shodno tome, apelujem na Savet bezbednosti da ponovi svoj poziv svim državama članicama da saraduju u naporima na hapšenju preostalih optuženih pred MKSR koji su u bekstvu.

Drugi izazov s kojim se Mehanizam suočava jesu osobe koje je MKSR oslobodio krivice i puštanje na slobodu osoba koje su izdržale kazne koje im je izrekao MKSR. Mehanizam će preuzeti nadležnost nad svim takvim osobama koje se puštaju na slobodu u Tanzaniji 1. januara 2015, nakon što je već preuzeo druge funkcije u vezi s relokacijom. Smatram pitanje preseljenja jednim od ključnih pitanja od humanitarnog značaja za međunarodnu zajednicu. Ove osobe, koje su oslobođene krivice ili su odslužile kazne koje im je izrekao MKSR, zaslužuju priliku da budu preseljene i da ponovo izgrade svoje živote. Ukupan broj ovih osoba koje su oslobođene krivice ili su puštene na slobodu veoma je mali, i ako bi svega nekoliko država izrazilo spremnost da im pruži utočište, to bi rešilo ovaj problem.

Izazovi s kojima se Mehanizam suočava su stvarni. Oni, međutim, ne bi trebalo da prikriju stvarni napredak ostvaren u pokretanju rada oba ogranka Mehanizma i neometanom prebacivanju nadležnosti u skladu s rokovima koje je zacrtao Savet bezbednosti. Čelni ljudi Mehanizma, kao i MKSR i MKSJ, zaslužuju svaku pohvalu za napore uložene kako bi se sve to omogućilo.

Gospodine predsedniče, ekscelencije, uprkos izazova s kojima se suočavaju i MKSJ i Mehanizam, koje sam naglasio u svom današnjem obraćanju, svet je nesumnjivo bolje mesto zahvaljujući radu obe ove institucije. To nije samo zbog toga što presuđuju u konkretnim predmetima, već i zbog dugačke senke koju bacaju međunarodni sudovi, što doprinosi tome da se države i pojedinci više pridržavaju zakona. Uz podršku i podsticaj država članica Ujedinjenih nacija, MKSJ, Mehanizam i drugi međunarodni sudovi su služili i nastavljaju da služe kao konkretan primer privrženosti okončanju nekažnjivosti i kao svedočanstvo posvećenosti međunarodne zajednice stvaranju sveta u kojem je vladavina prava neprikosnovenjena.

Hvala vam.

* * *